

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Όπως ξέρουμε όλοι, η ισονομία των συζύγων είναι ένα ζήτημα που δεν δέχεται συζήτηση. Επιβάλλεται από συνταγματικό κανόνα, που δεσμεύει όλα τα όργανα της Πολιτείας, καθιστά ανίσχυρη και ανεφαρμολή κάθε αντίθετη νομοθετική διάταξη και θεμελιώνει δικαιώματα των γυναικών και των ανδρών που μπορούν ν' ασκηθούν και δικαστικά.

Οι αντισυνταγματικές διατάξεις του οικογενειακού δικαίου εξακολούθησαν να ισχύουν, γιατί καλύπτονταν από τη μεταβατική περίοδο των επτάμισι ετών που καθιέρωσε το ίδιο το Σύνταγμα. Η περίοδος αυτή έληξε στις 31.12.1982. Ο Ν. 1329/1983, που προσάρμοσε το οικογενειακό δίκαιο και συναφείς διατάξεις άλλων κλάδων του δικαίου στο συνταγματικό κανόνα της ισότητας των φύλων και αναμόρφωσε βασικούς θεσμούς του οικογενειακού δικαίου, άρχισε να ισχύει από τις 18.2.1983.

Το οικογενειακό μας δίκαιο ήταν αντισυνταγματικό, όχι μόνο γιατί ήταν αντίθετο προς τον κανόνα της ισότητας των φύλων, αλλά και γιατί παραγνώριζε και υποτιμούσε την ανθρώπινη αξία, που ο σεβασμός και η προστασία της επιβάλλονται επίσης από το Σύνταγμα (άρθρο 2)1). Η προστασία της ανθρώπινης αξίας, καθώς και ο σεβασμός της προσωπικότητας, που επίσης επιτάσσει το Σύνταγμα (άρθρο 5)1), μόνον σε μία οικογένεια ισότιμων συζύγων επιτυγχάνονται.

Η ισονομία των συζύγων ενισχύει το θεσμό του γάμου και της οικογένειας και εξασφαλίζει το ηθικό και υλικό συμφέρον των παιδιών. Έτσι, η καθιέρωση της ισονομίας ανταποκρίνεται σε μία ακόμη συνταγματική επιταγή: την επιταγή για προστασία του γάμου, της οικογένειας, της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας (άρθρο 21)1). Η ισονομία τονώνει το χαρακτήρα του γάμου ως θεσμού κατ' εξοχήν ηθικού.

Η μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου αποτελούσε όμως και κοινωνική αναγκαιότητα. Το οικογενειακό μας δίκαιο δεν ήταν μόνον κραυγαλέα αντισυνταγματικό. Ήταν και ξεπερασμένο από καιρό. Δεν ανταποκρινόταν πια στις κοινωνικές αντιλήψεις και τις ανάγκες των ελληνικών οικογενειών. Παραγνώριζε την προσφορά και συμβολή των γυναικών τόσο στην οικογενειακή ζωή, όσο και σε όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής του τόπου. συγχρόνως όμως έδινε στον άνδρα ένα ρόλο που τον απομόνωνε από την υπόλοιπη οικογένεια.

Το υπόδειγμα των συζυγικών σχέσεων που έδινε ο Αστικός Κώδικας δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα, όπως τη ζούσαν καθημερινά τα μονιασμένα και αγαπημένα ζευγάρια στην Ελλάδα, ενώ, εξάλλου, δημιουργούσε προβλήματα στην καθημερινή ζωή των οικογενειών.

II. Γονική μέριμνα

2. Ο Ν. 1329/1983 αντικατέστησε την πατρική εξουσία με τη γονική μέριμνα. Η πατρική εξουσία, που καθιέρωνε ο Αστικός Κώδικας αποτελούσε έκφραση της αντισυνταγματικής αρχής της νομικής υπεροχής του ανδρός, καθώς και της δυσπιστίας προς τη γυναίκα, που διέπνεαν όλο το οικογενειακό μας δίκαιο. Όπως είναι γνωστό, ο άνδρας είχε το αποφασιστικό δικαίωμα για όλα

τα ζητήματα τα σχετικά με την επιμέλεια, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του παιδιού, ενώ στη γυναίκα ανήκαν μόνον οι υλικές φροντίδες για το νοικοκυριό και τα παιδιά, μέσα στα πλαίσια της «διευθύνσεως του οίκου», που της ανέθεσε, κατ' ευφημισμό, ο νόμος. Κι αυτές όμως οι εργασίες γίνονταν μέσα στα πλαίσια και σε εκτέλεση αποφάσεων του ανδρός ο οποίος είχε την σχετική ευθύνη. Έτσι, η γυναίκα ενεργούσε ως εκτελεστικό όργανο του ανδρός της, πράγμα που είχε προφανείς, νομικά και ηθικά μειωτικές συνέπειες γι' αυτήν.

Βέβαια, η νομολογία είχε δεχτεί ότι, πριν αποφασίσει ο άνδρας, έπρεπε να συνεννοείται με τη γυναίκα του. Η τελική απόφαση όμως ανήκε σ' αυτόν. Εξάλλου, στη γυναίκα δινόταν η δυνατότητα να προσφύγει στο δικαστήριο, στις περιπτώσεις που ο άνδρας ασκούσε καταχρηστικά τα δικαιώματά του. Στις περιπτώσεις, δηλαδή, που ενεργούσε με τρόπο που έβαζε σε κίνδυνο ή έβλαπτε «προφανώς» το ηθικό ή υλικό συμφέρον των παιδιών. Η μητέρα είχε έτσι τη δυνατότητα να προκαλέσει κατασταλτικό έλεγχο της άσκησης της πατρικής εξουσίας, διαμέσου του δικαστηρίου, και να ανατρέψει μια επικίνδυνη ή βλαβερή ενέργειά του πατέρα ή να αναπληρώσει μία επικίνδυνη ή βλαβερή παράλειψή του. Ο έλεγχος αυτός μπορούσε να φτάσει και έως την αφαίρεση της επιμέλειας ή της αντιπροσώπευσης ή της διοίκησης της περιουσίας του παιδιού από τον πατέρα. Αυτές οι δυνατότητες δεν άλλαζαν όμως τον χαρακτήρα της πατρικής εξουσίας ως συνόλου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που ανήκαν μόνον στον πατέρα. Η μητέρα δεν είχε νομικά τη δυνατότητα άμεσης συμμετοχής και επιρροής στην ανατροφή των παιδιών της. Δεν είχε άμεση επίδραση στον προσδιορισμό και την προστασία του «συμφέροντος» του παιδιού, που αποτελούσε το γνώμονα για την άσκηση της πατρικής εξουσίας. Μόνο σε περίπτωση που ο πατέρας βρισκόταν σε αδυναμία να ασκήσει της πατρική εξουσία, για λόγους είτε πραγματικούς (όπως μακροχρόνια αρρώστια, αποδημία, στράτευση, φυλακίση, μη κηρυγμένη αφάνεια) είτε νομικούς (όπως δικαστική ή νομική απαγόρευση), η μητέρα τον αναπλήρωνε. Στην πράξη, δύσκολα γινόταν δεκτή αυτή η αναπλήρωση, ιδίως από τις δημόσιες αρχές, που ζητούσαν συνήθως την αυτοπρόσωπη εμφάνιση του πατέρα ή, τουλάχιστον, πληρεξούσιο έγγραφο του.

Έτσι, οι σχετικές με την πατρική εξουσία διατάξεις ήταν αναμφίβολα αντισυνταγματικές. Ήταν αντίθετες προς τον κανόνα της ισότητας των φύλων και παραγνώριζαν την ανθρώπινη αξία και την προσωπικότητα της μητέρας. Επιπλέον, θεσμοθετούσαν και ενίσχυαν σχέσεις ανταγωνιστικές ανάμεσα στους συζύγους, που διασπούσαν την ενότητα της οικογένειας.

3. Το οικογενειακό δίκαιο του Α.Κ. δεν ήταν μόνο αντισυνταγματικό, ήταν και αναχρονιστικό από την εποχή που θεσπίστηκε ήδη. Ο Α.Κ., ακολουθώντας παλιές ρωμαϊκές αρχές, όπως είχαν διαπλαστεί από τους γερμανούς πανδοκτεκτιστές, αγνόησε βαθιά ριζωμένες παραδόσεις και έθιμα του λαού μας και υιοθέτησε ρυθμίσεις που δεν ανταποκρινόνταν στο λαϊκό αίσθημα δικαίου και παραγνώριζαν ακόμη και τους αγώνες των Πατέρων της Εκκλησίας για την ισότητα των φύλων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη ρύθμιση των σχέσεων γονέων και τέκνων.

Η τάση για εξομοίωση της μητέρας με τον πατέρα είχε εκδηλωθεί ήδη από την ελληνιστική εποχή, με την επίδραση του Χριστιανισμού, και συνεχίστηκε, με πλήρη συνέπεια, στο βυζαντινό εθιμικό δίκαιο. Η τάση αυτή απαντάται, κατά περιόδους, με διάφορες μορφές, και στο επίσημο βυζαντινό δίκαιο (π.χ. στην Εκλογή του Λέοντος Γ' και σε διάφορες Νεαρές των μέσων και ύστερων βυζαντινών χρόνων). Στο εθιμικό δίκαιο, που ίσχυε κατά την Τουρκοκρατία, η θέση της μητέρας ήταν σημαντικότερη από εκείνη που της έδωσε ο Α.Κ. Σε ορισμένες περιοχές μάλιστα, όπως στην Πάτρα, Κορώνη, Καλαμάτα, Σύρα, Αθήνα, την πατρική εξουσία ασκούσαν μαζί ο πατέρας και η μητέρα. Ακόμη και στις περιοχές όπου την πατρική εξουσία ασκούσε μόνον ο πατέρας, για ορισμένες σοβαρές πράξεις, όπως η συγκατάθεση για γάμο των τέκνων, χρειαζόταν σύμπραξη της μητέρας (ο Α.Κ. απαιτούσε τη συγκατάθεση μόνο του πατέρα για το γάμο). Εξάλλου, σε όλες τις περιοχές, όχι μόνον όταν απουσίαζε για μεγάλο χρονικό διάστημα ο πατέρας, αλλά και όταν πέθαινε, την εξουσία για τα παιδιά και την διαχείριση της περιουσίας αναλάμβανε η μητέρα, όχι ως απλός επίτροπος (όπως πρόβλεπε στη συνέχεια ο Α.Κ., για την περίπτωση θανάτου του πατέρα ή έκπτωσής του από την πατρική εξουσία), αλλά ως αρχηγός της οικογένειας.

Αλλά και το 1930, ο εισηγητής του Σχεδίου Οικογενειακού Δικαίου στην τότε Συντακτική Επιτροπή του Α.Κ., Κ. Δεμερτζής, νομομαθής κύρους και πολιτικός συντηρητικών αρχών, είχε προτείνει να καθιερωθούν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις των δύο γονέων για την ανατροφή των παιδιών και σε περίπτωση που ο πατέρας χάνει την πατρική εξουσία ή πεθαίνει, να την ασκεί πλήρως η μητέρα «εξ ίσου δικαιώματος» και όχι να γίνεται επίτροπος.

Η γονική μέριμνα, που εισήγαγε αρχικά το Σχέδιο της Επιτροπής Γαζή και κατόπιν το Σχέδιο της Αναθεωρητικής Επιτροπής Μιχαηλίδη - Νουάρου και καθιερώθηκε με τον Ν. 1329/1983, είναι καθήκον και δικαίωμα και των δύο γονέων, αποτελείται από επιμέρους δικαιώματα και υποχρεώσεις, και ασκείται και από τους δύο, από κοινού, με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού. Έχει το ίδιο περιεχόμενο με την πατρική εξουσία (επιμέλεια, διοίκηση περιουσίας, εκπροσώπηση του τέκνου). Η αντικατάσταση του όρου «εξουσία» με τον όρο «μέριμνα» έγινε για να τονιστεί ότι το σχετικό δικαίωμα έχει χαρακτήρα λειτουργικό, ασκείται δηλαδή με σκοπό την εξυπηρέτηση όχι των ατομικών συμφερόντων των φορέων του αλλά του (ηθικού και υλικού) συμφέροντος του παιδιού.

Ανάλογα με την ωριμότητα του παιδιού, πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του πριν από κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την γονική μέριμνα (νέο άρθρο 1511)3 Α.Κ.).

Αν οι γονείς διαφωνούν και το συμφέρον του παιδιού επιβάλλει να ληφθεί μία απόφαση, τη διαφορά λύνει το δικαστήριο (νέο άρθρο 1512 Α.Κ.). Αυτό σημαίνει ότι οι γονείς οφείλουν να ρυθμίζουν τα σχετικά με την γονική μέριμνα ζητήματα με συμφωνία και να φροντίζουν να συμβιβάζουν τις μεταξύ τους διαφορές, προς το συμφέρον του παιδιού. Να μην προσφεύγουν στο δικαστήριο για ασήμαντα ζητήματα, παρά μόνο σε περιπτώσεις σοβαρών διαφωνιών, όπου, αν ληφθεί απόφαση, κινδυνεύουν τα ηθικά ή υλικά συμφέροντα του παιδιού. Μόνο σε τέτοιες περιπτώσεις θα επιλαμβάνονται τα δικαστήρια της διαφωνίας των γονέων. Οι φόβοι που είχαν εκφραστεί σε άλλες χώρες, όπου καθιερώθηκε, εδώ και αρκετά χρόνια, η γονική

μέριμνα και προβλέφθηκε προσφυγή στο δικαστήριο για επίλυση των σοβαρών διαφωνιών, σχετικά με την παρέμβαση του δικαστηρίου στην οικογενειακή ζωή, αποδειχτηκαν αβάσιμοι. Οι προσφυγές είναι λίγες και γίνονται σε περιπτώσεις κλονισμού της έγγαμης σχέσης. Αντίθετα, στις περιπτώσεις ομαλών συμβιώσεων τα ζητήματα λύνονται με συμφωνία και αμοιβαίες υποχωρήσεις.

Δικαίωμα προσφυγής στο δικαστήριο δίνει σε καθέναν από τους γονείς και το νέο άρθρο 1532 Α.Κ. για την περίπτωση κακής άσκησης της γονικής μέριμνας από μέρος του άλλου. Το δικαίωμα αυτό είναι ανάλογο με το δικαίωμα που είχε η μητέρα, βάσει των παλιών άρθρων 1502 και 1524 Α.Κ. σε περίπτωση κακής άσκησης της πατρικής εξουσίας, και η προσφυγή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να διαταχθεί από το δικαστήριο οποιοδήποτε «πρόσφορο μέτρο» (οποιοδήποτε μέτρο δηλαδή είναι κατάλληλο για την προστασία και εξυπηρέτηση του συμφέροντος του παιδιού στη συγκεκριμένη περίπτωση). Έτσι, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει ή να επιτρέψει ορισμένη πράξη ή παράλειψη, ή και να φθάσει ως το σημείο να αφαιρέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας, ενόσω ή εν μέρει, από τον εναγόμενο γονέα. Όπως προκύπτει από τη διατύπωση του σχετικού άρθρου και όπως γινόταν δεκτό και προηγουμένως, οι προσφυγές αυτές θα πρέπει να γίνονται σε περιπτώσεις όπου πράγματι οι πράξεις ή και παραλείψεις του άλλου γονέα θέτουν σε κίνδυνο τα συμφέροντα του παιδιού.

4. Τη γονική μέριμνα έχουν και οι δύο γονείς. Αν παύσει να την έχει για οποιοδήποτε νόμιμο λόγο, ο ένας, ανήκει αποκλειστικά στον άλλο. Εξάλλου, ενώ κατά κανόνα, η άσκηση της γονικής μέριμνας γίνεται από τους δύο γονείς, από κοινού, κατ' εξαίρεση, αν ο ένας αδυνατεί να την ασκήσει, για λόγους είτε πραγματικούς (όπως μακρόχρονη απουσία ή ασθένεια, φυλάκιση) είτε νομικούς (δικαιοπρακτική ανικανότητα), την ασκεί μόνος ο άλλος (νέο άρθρο 1510)2, 3 Α.Κ.).

Για να διευκολυνθεί η καθημερινή ζωή και να αποφευχθούν κίνδυνοι, επιτρέπεται η διενέργεια ορισμένου είδους πράξεων και από τον ένα μόνο γονέα. Πρόκειται για πράξεις εκπροσώπησης του τέκνου σε ζητήματα που αφορούν την επιμέλεια του προσώπου του ή τη διοίκηση της περιουσίας του: συνηθισμένες πράξεις επιμέλειας (π.χ. εγγραφή στο σχολείο, επίσκεψη σε γιατρό), πράξεις που αφορούν την τρέχουσα διαχείριση της περιουσίας του τέκνου (π.χ. εισπραξη ενοικίων ακινήτων του, πληρωμή δαπανών διαχείρισης, φόρων, τόκων) ή πράξεις επείγουσες (π.χ. εισαγωγή σε νοσοκομείο σε περίπτωση ατυχήματος ή οξέος ιατρικού περιστατικού, συναίνεση για εγχείρηση, της οποίας η αναβολή συνεπάγεται κίνδυνο της ζωής του τέκνου, αίτηση για λήψη ασφαλιστικών μέτρων). Επίσης, ο ένας γονέας μπορεί να παραλάβει δήλωση βούλησης απευθυντά προς το τέκνο (π.χ. καταγγελία μίσθωσης ακινήτου ή σύμβασης εργασίας). Η δυνατότητα να διενεργηθεί μία πράξη από τον ένα μόνο γονέα δεν αποκλείει την κοινή διενέργειά της κι από τους δύο γονείς. Για να κριθεί αν μία συγκεκριμένη πράξη εμπίπτει σε εξαίρεση, κριτήριο θα πρέπει να είναι το συμφέρον του παιδιού.

Σε περίπτωση διαζυγίου ή διακοπής της συμβίωσης (διάστασης), η άσκηση της γονικής μέριμνας ανατίθεται από το δικαστήριο στον ένα γονέα, κατά κανόνα με αποκλειστικό γνώμονα το συμφέρον του παιδιού.

III. Τέκνα γεννημένα χωρίς γάμο των γονέων τους (εξώγαμα)

5. Η προστασία των εξωγάμων αποτελεί επίσης συνταγματική επιταγή. Το Σύνταγμα (άρθρο 21)1) απαιτεί την προστασία της παιδικής ηλικίας, χωρίς διάκριση ανάμεσα στα παιδιά που γεννιούνται σε γάμο και τα εξώγαμα. Η άρση των διακρίσεων αυτών επιβάλλεται και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που έχει επικυρώσει η χώρα μας και που έχει έτσι σύμφωνα με το Σύνταγμα ισχύ ανώτερη από των νόμων. Την προστασία αυτή εξασφαλίζει ο Ν. 1329/1983. Οι ρυθμίσεις που εισάγει ο νέος νόμος, σε γενικές γραμμές είναι οι ακόλουθες: Πρώτα απ' όλα καταργείται ο μειωτικός όρος «εξώγαμα», καθώς και ο όρος «γνήσια» τέκνα. Οι όροι αυτοί αντικαθίστανται με τις περιφραστικές εκφράσεις «τέκνα γεννημένα χωρίς γάμο των γονέων τους» και «τέκνα γεννημένα σε γάμο».

Τα παιδιά που γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονέων τους, εφόσον αναγνωριστούν εκούσια ή δικαστικά, αποκτούν συγγένεια εξ αίματος με τον πατέρα και τους συγγενείς του, όπως και τα παιδιά τα γεννημένα σε γάμο, και εξομοιώνονται κατ' αρχήν με αυτά, αναδρομικά από τη γέννηση τους, πράγμα που δεν συνέβαινε πριν.

Για την εκούσια αναγνώριση (που γίνεται από μέρος του πατέρα με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή με διαθήκη) απαιτείται πλέον και η συναίνεση της μητέρας, που δηλώνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Η διάκριση της δικαστικής αναγνώρισης σε «πλήρη» και «ατελή» καταργείται, κι έτσι οι προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα της δικαστικής αναγνώρισης είναι ενιαία.

Διατηρούνται ορισμένες διαφορές ανάμεσα στο νομικό καθεστώς των παιδιών των γεννημένων σε γάμο και εκείνο των παιδιών των γεννημένων χωρίς γάμο των γονέων τους που δικαιολογούνται από την έλλειψη έγγραφης συμβίωσης των γονέων. Έτσι, η μητέρα διατηρεί τη γονική μέριμνα και μετά την εκούσια ή δικαστική αναγνώριση. Ως προς τον πατέρα, ισχύουν τα εξής:

α) Σε περίπτωση εκούσιας αναγνώρισης ή δικαστικής αναγνώρισης, η οποία έγινε με αγωγή του πατέρα κατά της μητέρας που αρνήθηκε να συναιέσει στην εκούσια αναγνώριση, ο πατέρας αποκτά κι αυτός γονική μέριμνα, αλλά δεν την ασκεί, παρά μόνον στις ακόλουθες περιπτώσεις:

ι) Αν έπαψε η γονική μέριμνα της μητέρας. Αυτό συμβαίνει αυτοδικαίως, σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες που διέπουν τη γονική μέριμνα, σε περίπτωση έκπτωσης της από την γονική μέριμνα (αν καταδικάστηκε σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός μηνός για αδίκημα που διέπραξε με δόλο και που αφορά τη ζωή, την υγεία ή τα ήθη του τέκνου (νέο άρθρο 1537)1), που αντιστοιχεί στο σχετικό με την έκπτωση από την πατρική εξουσία παλιό άρθρο 1525), ή αν η μητέρα πέθανε ή κυρώθηκε σε αφάνεια (νέο άρθρο 1538).

ii) Αν η μητέρα αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για νομικούς ή πραγματικούς λόγους (νέο άρθρο 1515)1). Τέτοια αδυναμία υπάρχει π.χ. όταν η μητέρα απουσιάζει για μεγάλο χρονικό διάστημα, ή είναι στη φυλακή ή σε νοσοκομείο για μεγάλο διάστημα και δεν έχει αναθέσει σε κατάλληλο πρόσωπο τη φροντίδα του παιδιού (πραγματικοί λόγοι) ή όταν η μητέρα έχει κηρυχθεί σε απαγόρευση (νομικοί λόγοι), οπότε ο πατέρας αναπληρώνει τη μητέρα στην άσκηση της γονικής μέριμνας για το διάστημα που αυτή αδυνατεί να την ασκήσει.

Στις προαναφερόμενες περιπτώσεις, δεν χρειάζεται δικαστική απόφαση για να αναλάβει ο πατέρας την άσκηση της γονικής μέριμνας, η μητέρα όμως δεν την χάνει, εκτός αν της την αφαιρέσει το δικαστήριο. Η μητέρα, εξάλλου, μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο να αφαιρεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας από τον πατέρα, εν όλω ή εν μέρει, αποδεικνύοντας είτε ότι η ίδια δεν βρίσκεται σε αδυναμία να την ασκήσει, είτε ότι ο πατέρας είναι ακατάλληλος ή παραβαίνει τα καθήκοντα της γονικής μέριμνας ή καταχράται τα σχετικά δικαιώματα του.

iii) Αν το δικαστήριο αναθέσει και στον πατέρα την άσκηση της γονικής μέριμνας. Αυτό μπορεί να γίνει χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις i) και ii), ιδίως όταν συμφωνεί η μητέρα και εφόσον διαπιστώσει το δικαστήριο ότι αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου (νέο άρθρο 1515)2)

β) Σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης, που έγινε ύστερα από αγωγή της μητέρας κατά του πατέρα, ο πατέρας δεν μπορεί να ασκήσει γονική μέριμνα, παρά μόνον αν του την αναθέσει το δικαστήριο, ύστερα από αίτησή του, και εφόσον έπαψε η γονική μέριμνα της μητέρας ή αυτή αδυνατεί να την ασκήσει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους ή υπάρχει σχετική συμφωνία της μητέρας με τον πατέρα (νέο άρθρο 1515)3).

Η δικαστική νομιμοποίηση καταργήθηκε, γιατί δεν χρειάζεται πλέον, αφού τα αποτελέσματά της δημιουργούνται με την εκούσια και τη δικαστική αναγνώριση.

Σύμφωνα με το νέο άρθρο 1473 Α.Κ. τα αποτελέσματα της νομιμοποίησης με επιγενόμενο γάμο δημιουργούνται αναδρομικά από τη γέννηση του τέκνου, εφόσον έχει αναγνωρισθεί ή αναγνωρίζεται μετά την τέλεση του γάμου, εκούσια ή δικαστικά, ως τέκνο του συζύγου. Και οι δύο γονείς έχουν γονική μέριμνα και την ασκούν από κοινού, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις που ρυθμίζουν τη γονική μέριμνα. Η δήλωση στον ληξιαρχό από μέρους των συζύγων, ότι το παιδί είναι δικό τους, που προβλεπόταν προηγουμένως, δεν έχει πια καμιά σημασία για τη νομιμοποίηση του.

6. Η καθιέρωση της ισονομίας στο οικογενειακό δίκαιο είναι το αποτέλεσμα νομοπαρασκευαστικής εργασίας που άρχισε από το 1976. Στο διάστημα που μεσολάβησε από τότε εργάστηκαν τρεις επιτροπές. Η πρώτη, υπό την προεδρία του καθηγητή Α. Γαζή, που εργάστηκε για μεγαλύτερο διάστημα, (τρία χρόνια περίπου), κατάρτισε σχέδιο νόμου που δημοσιεύτηκε, μαζί με την εισηγητική έκθεση του προέδρου της και τα πρακτικά της, σε ειδικό τόμο. Η εργασία αυτή αποτέλεσε τη βάση για τις εργασίες των επομένων δύο επιτροπών (της αναθεωρητικής, υπό την προεδρία του καθηγητή Γ. Μιχαηλίδη-Νουάρου, η οποία επίσης κατάρτισε νομοσχέδιο που δημοσιεύτηκε με την αιτιολογική του έκθεση, και της επιτροπής υπό την προεδρία του καθηγητή Α. Μάνεση, που κατάρτισε το τελικό νομοσχέδιο). Η τελευταία επιτροπή έλαβε υπόψη και το σχέδιο της αναθεωρητικής επιτροπής. Η εντολή της ήταν ευρύτερη από των δύο προηγουμένων (της είχε ανατεθεί, εκτός από την ισονομία, και εκσυγχρονισμός του οικογενειακού δικαίου), για αυτό προχώρησε και στην αναμόρφωση του θεσμού του διαζυγίου και στη βελτίωση της νομικής θέσης των εξωγάμων.

Ο Ν. 1329/1983 ψηφίστηκε στην ελληνική Βουλή με γενικό consensus, τουλάχιστον ως προς την ισονομία. Στα δικαστήρια, στους επιστήμονες, σε όλη την ελληνική κοινωνία, απόκειται να τον αξιοποιήσουν όσο το δυνατόν καλύτερα, για το συμφέρον της οικογένειας και των παιδιών μας, για το συμφέρον όλων μας.